

УДК 026 : 37] : 005. 336.5 : 005. 57

Тетяна Добко,

доктор наук із соціальних комунікацій,
старший науковий співробітник,
завідувач відділу,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: dobko@bigmir.net
тел.: +38(044)524-27-63
ORCID-0000-0002-5993-7856

Ірина Хемчян,

завідувач відділу науково-методичного забезпечення
діяльності мережі освітянських бібліотек,
Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського
вул. М. Берлинського, 9, Київ, 04060, Україна
e-mail: metodist08@i.ua
тел.: +38(044)239-11-09
ORCID-0000-0003-0885-8899

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК ЯК ВАЖЛИВОГО СКЛАДНИКА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: ПІДСУМКИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Висвітлено результати прикладного наукового дослідження «Науково-методичні засади розвитку освітянських бібліотек як важливого складника освітнього середовища», яке проводив колектив науковців Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського упродовж 2017–2019 рр. Вперше здійснено комплексне дослідження форм і методів, науково-методичних засад розвитку освітянських бібліотек як важливого складника освітнього середовища; досліджено тенденції розвитку провідних освітянських бібліотек із метою прискорення процесу трансформації їх у сучасні базові галузеві бібліотечно-інформаційні комплекси та забезпечення інтеграції ресурсів бібліотек у світовий інформаційний простір; здійснено узагальнення та розповсюдження кращого досвіду інформаційної діяльності бібліотек освітянської галузі. Дослідження засвідчило затребуваність підготовленої довідкової, науково-практичної і методичної продукції для мережі освітянських бібліотек, необхідність оптимізації системи підвищення кваліфікації фахівців освітянських бібліотек із застосуванням сучасних інноваційних форм і методів, засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, науково-методичне забезпечення, освітня галузь, бібліотечна мережа освітянських бібліотек, освітянські бібліотеки, педагогічні бібліотеки, шкільні бібліотеки.

Актуальність проблеми. Нагальним завданням сьогодення є забезпечення створення та використання інформаційних ресурсів як визначального чинника розвитку суспільства. Системні трансформації, які поглиблюються в бібліотеках країни під впливом поширення інформаційно-комунікаційних технологій у всіх сферах життєдіяльності суспільства, потребують інноваційних підходів до науково-методичної роботи як важливого напрямку діяльності наукової бібліотеки, що забезпечує адекватне реагування бібліотек на глобальні зміни у соціумі.

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) є науковою установою з питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, інформаційної діяльності, педагогічного джерелознавства, біографістики та історії освіти; національним галузевим книгосховищем, всеукраїнським центром із питань бібліотечно-бібліографічного й науково-інформаційного забезпечення спеціалістів у галузі освіти, педагогіки і психології, головним координаційним науково-методичним центром бібліотек освітянської галузі. Одними із пріоритетних напрямів діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського є координація та науково-методичне забезпечення функціонування мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського займає провідне місце в розробці науково-методичних засад інформаційно-аналітичного забезпечення освіти в Україні, теоретико-методологічних і науково-організаційних засад інформаційної діяльності книгозбірень мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України, що реалізується як складова системи науково-інформаційного забезпечення освітянської галузі України [3].

Необхідність удосконалення системи науково-методичного супроводу діяльності мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України відповідно до потреб суб'єктів освіти й вітчизняної педагогічної науки в якісних інформаційних продуктах і послугах, які надаються сучасними бібліотеками, зумовило виконання наукового дослідження (НД) «Науково-методичні засади

розвитку освітянських бібліотек як важливого складника освітнього середовища» (науковий керівник – доктор наук із соціальних комунікацій Т. В. Добко), яке виконувалося науковцями ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського у 2017–2019 рр.

Мета статті – висвітлити завдання і основні результати виконання зазначеного наукового дослідження.

Виклад основного матеріалу. Методологічне забезпечення дослідження спирається на комплекс наукових принципів і методів. Його теоретико-методологічним підґрунтям є загальнонаукові методи, зокрема системний та структурно-функціональний, систематизації і класифікації. Поряд з емпіричними (спостереження, порівняння, опис) та теоретичними (аналіз, синтез, узагальнення, моделювання, пояснення) загальнонауковими методами дослідження залучалися спеціальні – інформаційно-комунікаційні методи. Соціально-комунікаційний метод застосовується для розкриття ролі, місця і значення освітянських бібліотек, необхідності їх адаптацій до соціальних та інформаційних впливів, визначення нових пріоритетів у їхній діяльності.

Науково-дослідна робота була спрямована на пошук оптимальних методичних та методологічних рішень, які сприятимуть інноваційному розвитку освітянських бібліотек. Згідно з метою, розробленим технічним завданням і робочою програмою у межах дослідження необхідно було:

- визначити джерельну, історіографічну базу та охарактеризувати терміносистему з теми наукового дослідження; вивчити нормативно-правову базу функціонування діяльності освітянських бібліотек України; дослідити й узагальнити вітчизняний і зарубіжний досвід науково-методичної діяльності освітянських бібліотек;

- виявити сутність, обґрунтувати зміст, визначити напрями інноваційного розвитку освітянських бібліотек України; дослідити ефективність науково-методичної діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського;

- дослідити тенденції розвитку провідних освітянських бібліотек з метою прискорення процесу трансформації їх у сучасні базові галузеві бібліотечно-інформаційні комплекси та забезпечення інтеграції ресурсів бібліотек у світовий інформаційний простір;

- здійснювати узагальнення та розповсюдження кращого досвіду інформаційної діяльності бібліотек освітянської галузі України; сприяти науково-інформаційному забезпеченню інноваційного розвитку вітчизняної педагогічної науки і освіти; здійснювати

щорічну та перспективну координацію у створенні наукових видань, збірників наукових праць, бібліографічних посібників, інструктивно-нормативних матеріалів; підготувати науково-виробничу та довідкову продукцію; упровадити наукові розробки ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського в практику діяльності освітянських бібліотек;

– сприяти підвищенню фахового рівня бібліотечних фахівців, безперервній самоосвіті фахівців бібліотек загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів, вищих навчальних закладів I–IV р. а., шляхом організації конференцій, семінарів, популяризації документів, котрі висвітлюють тенденції розвитку бібліотек як сучасних інформаційних центрів, розглядають актуальні питання теорії, методики та практики бібліотечної справи, організації роботи бібліотек, упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в їхню діяльність;

– зміцнити інформаційну базу системи національної освіти та розвитку інформаційно-освітнього середовища навчальних закладів, шкільних бібліотек як освітніх та культурних центрів, осередків національно-патріотичного виховання підростаючого покоління.

До складу освітянської мережі входять понад 15 тисяч книгозбірень, об'єднаних за ознакою приналежності до галузі освіти у різних регіонах України: Львівська обласна науково-педагогічна бібліотека, Науково-педагогічна бібліотека м. Миколаєва, бібліотеки наукових установ НАПН України, бібліотеки закладів вищої освіти педагогічного та інженерно-педагогічного профілів I–IV р. а., бібліотеки обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти; бібліотеки закладів професійної (професійно-технічної) освіти, закладів загальної середньої освіти, позашкільної освіти, районних (міських) методичних кабінетів (центрів).

Узгодженість функціонування освітянських бібліотек як єдиної системи забезпечують єдина нормативно-правова та інструктивна база, координування й кооперування бібліотечно-бібліографічного обслуговування користувачів, зведені планування науково-методичної, науково-дослідної та інформаційно-видавничої діяльності.

Належну увагу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського приділяє вивченню, аналізу й науково-методичному забезпеченню діяльності найчисельнішого складника мережі – бібліотек закладів загальної середньої освіти. Упродовж 20-ти річного періоду своєї діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського здійснює інтенсивну

підготовку виробничо-практичної та офіційної продукції на допомогу освітянським бібліотекам.

Аналіз законодавчих і нормативних документів, новітніх досліджень і публікацій засвідчив зростання уваги українських і зарубіжних науковців до низки проблем науково-інформаційної, науково-методичної діяльності галузевих бібліотек, зокрема, наукових установ педагогічного профілю.

Питання розвитку бібліотек, розробки їх модернізаційних моделей знайшли відображення в працях сучасних бібліотекознавців: Н. В. Вараксіної, О. В. Воскобойнікової-Гузєвої, І. О. Давидової, Т. В. Добко, Г. В. Шемаєвої та інших. Важливим для дослідження є розроблені концепції основних типів бібліотек: національної (Л. Г. Петрова), наукової (М. С. Слободяник), галузевої науково-педагогічної (П. І. Рогова, Л. Д. Березівська), та публічної (Н. Г. Ашаренкова) та ін. Питання удосконалення науково-інформаційної діяльності бібліотек розглядали С. М. Кравченко, І. Г. Лобановська, Л. О. Пономаренко, І. І. Хемчян, О. М. Яценко та ін. Науково-методичну діяльність публічних бібліотек України досліджено О. Б. Виноградовою, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського – О. М. Василенко, Т. І. Кулаковською, Г. І. Солоїденко, Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника – В. О. Мудрохою та інші. Питання ефективності діяльності бібліотек знайшли відображення в працях К. Еббота, О. І. Посметної, П. Роуз, Н. С. Редькіної, Р. Полла, П. Бокхорста та інших. Проте дотепер не було комплексного дослідження науково-методичної діяльності освітянських бібліотек.

Науково-методичну роботу бібліотеки ми розглянули як діяльність установи, спрямовану на вироблення загальної стратегії розвитку бібліотек мережі, основою якої є координація науково-інформаційної, бібліотечно-бібліографічної діяльності, впровадження інновацій та результатів наукових досліджень у практику роботи освітянських бібліотек.

Встановлено, що питання науково-методичного забезпечення функціонування мережі освітянських бібліотек МОН та НАПН України має свої особливості, обумовлені специфікою бібліотечно-інформаційної сфери. Науково-методичне забезпечення функціонування мережі освітянських бібліотек здійснюється ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського за такими напрямками: наукові дослідження, підготовка офіційної та виробничо-практичної продукції, консультативно-методична допомога, підвищення фахового рівня працівників освітянських

бібліотек, формування електронного інформаційного ресурсу методичного характеру.

У результаті виконання науково-дослідної теми: досліджено шляхи трансформації мережі освітянських бібліотек у базові документально-комунікаційні комплекси глобального інформаційного середовища, проаналізовано науково-методичні засади забезпечення їхньої діяльності; досліджено ефективність науково-методичної діяльності мережі освітянських бібліотек як галузевого бібліотечного комплексу; обґрунтовано наукові підходи до інноваційного розвитку освітянських бібліотек; розроблено організаційні, науково-методичні засади створення та використання інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу; визначено перспективні напрями інноваційного розвитку освітянських бібліотек; оприлюднено результати дослідження у наукових виданнях та доповідях на конференціях і семінарах; підготовлено та видано оглядово-аналітичні матеріали, практичні посібники, довідники, покажчик, методичні рекомендації для якісного інформаційного забезпечення інноваційного розвитку вітчизняної педагогічної науки, освіти і практики; видано практичні посібники, покажчик, довідники [1; 8–11; 13–20; 23], опубліковано узагальнювальні науково-теоретичні статті [2; 4–7; 12; 21; 22; 24–26] та ін.

Дослідження тенденцій розвитку провідних освітянських бібліотек показало, що сучасна техніко-технологічна основа інформатизації зумовлює необхідність напрацювання інноваційних підходів до осмислення можливостей ефективного продукування, використання, організації та збереження суспільно значущої інформації. Виявлено специфіку організації науково-методичної діяльності та її основні напрями, визначено особливості розгортання цього напрямку роботи у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського в останні роки, які полягають у науковому аналізі показників діяльності; моніторингу ресурсного та кадрового потенціалу бібліотек; формуванні системи безперервної бібліотечної освіти; наданні консультативно-освітніх послуг; менеджменті інновацій. Враховуючи світові, європейські та вітчизняні тенденції цифрового розвитку визначено перспективні напрями науково-дослідної та практичної роботи з інноваційного розвитку ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як провідної у мережі освітянських бібліотек.

Визначено, що модернізація, оптимізація, поглиблення та розширення системи інформаційного забезпечення вітчизняної науки,

освіти і культури є одним із пріоритетних напрямів діяльності освітянських бібліотек на сучасному етапі. Інноваційний розвиток мережі освітянських бібліотек передбачає удосконалення системи інформаційного забезпечення освітянської галузі України, а також здійснення головного завдання – надання рівного й вільного доступу освітян України до знань. Динамізм суспільних перетворень, державна політика в освітній сфері, необхідність адаптації до соціальних та інформаційних впливів формують нові пріоритети у діяльності освітянських бібліотек, вимагають постійно корегувати їхні стратегію, цілі і завдання.

З метою координації діяльності та інформування про заплановану науково-інформаційну продукцію, заходи міжнародного, всеукраїнського та обласного рівнів, які організовуються з метою сприяння інноваційному розвитку системи національної освіти й підвищення кваліфікації бібліотечних працівників, щороку науковці відділу науково-методичного забезпечення діяльності мережі освітянських бібліотек аналізували плани роботи бібліотек і уклали «Довідник науково-інформаційної й видавничої діяльності та основних заходів, спрямованих на підвищення професійної майстерності бібліотечних працівників освітянської галузі» (три випуски, укладачі: Л. О. Біла, І. І. Хемчян, О. Л. Гончаренко, Київ, 2017–2019) [9–11].

Систематично узагальнювалася статистична інформація про діяльність провідних освітянських бібліотек (за окремими провідними освітянськими книгозбірнями і загалом мережею освітянських бібліотек МОН України та НАПН України), досліджено зміни, які відбулись у провідних освітянських бібліотеках у 2016–2018 рр., підготовлено два статистичні довідники «Провідні освітянські бібліотеки в просторі і часі: моніторинг діяльності» (укладачі: В. П. Здановська, І. І. Хемчян, О. Л. Гончаренко, Київ, 2017, 2019) [17; 18]. Аналіз міжбібліотечної взаємодії провідних освітянських бібліотек показав, що останніми роками вона активізувалася. Однак, значна кількість бібліотек й досі залишається не залученою до корпоративних проектів через відсутність належного технічного оснащення (брак серверів і засобів, що забезпечують зв'язок між серверами організацій-членів корпорації, нестача автоматизованих робочих місць), а також кадрів. Загалом проблема розвитку персоналу бібліотек освітянської мережі з кожним роком стає дедалі актуальнішою. Це стосується не лише кількісного складу працюючих, а й рівня їхньої фахової підготовки, професійних компетенцій, вміння самостійно оволодівати новими знаннями

й застосовувати їх на практиці. Визначено, що серед основних форм підвищення кваліфікації були: навчання на курсах, участь у науково-практичних конференціях і методичних семінарах, самоосвіта. Дослідження діяльності провідних освітянських бібліотек, здійснене ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, є важливим і необхідним інструментом для подальшої розробки стратегії інноваційного розвитку мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України.

За результатами здійсненого моніторингу документів для освітянських бібліотек, розроблених науковцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, підготовлено «Довідник інструктивних матеріалів для освітянських бібліотек МОН України та НАПН України (2017–2019 рр.)» (упорядники І. І. Хемчян, Л. М. Бондар, Київ, 2019) [8], який сприятиме оптимізації діяльності освітянських бібліотек щодо формування спільними зусиллями галузевих бібліотечно-інформаційних ресурсів для освітянської галузі України.

Підготовлені методичні рекомендації «Патріотичне виховання у шкільних бібліотеках: методи та підходи» (Л. М. Бондар, Т. В. Добко, А. А. Рубан, І. І. Хемчян – Київ, 2017) [16] покликані надати практичну допомогу шкільним бібліотекарям у роботі з національно-патріотичного виховання учнівської молоді. У виданні схарактеризовано роль шкільної бібліотеки у національно-патріотичному вихованні учнів, визначено найбільш дієві форми та методи бібліотечної роботи, які сприяють формуванню в молодого покоління високої патріотичної свідомості.

Серед наукових здобутків – методичні рекомендації «Упровадження Універсальної десяткової класифікації в практику роботи бібліотек закладів загальної середньої та професійно-технічної освіти» – перше в Україні видання, яке комплексно висвітлює це питання (укладач І. Г. Лобановська, Київ, 2018) [14].

У практичному посібнику «Систематизація документів та організація каталогів і картотек освітянських бібліотек за таблицями Універсальної десяткової класифікації» (укладач І. Г. Лобановські, Київ, 2019) [13] висвітлено питання наукового і документного класифікування, схарактеризовано систематизацію як процес аналітико-синтетичного опрацювання документів, представлено Універсальну десяткову класифікацію (УДК) як інформаційно-пошукову мову класифікаційного типу, викладено основні положення загальної та спеціальної методики систематизування документів за

таблицями УДК у галузевому аспекті, подано методичні рекомендації з організації систематичних каталогів, картотек і баз даних за таблицями УДК. Дотримання єдиних підходів у впровадженні УДК в освітянських бібліотеках сприятиме уніфікуванню та ефективній організації роботи, виконанню запланованих робіт із найменшими витратами часу, фінансових і матеріальних ресурсів.

Багатоаспектний практичний посібник «Сучасна шкільна бібліотека: організація роботи» (Київ, 2019) [23] підготовлено колективом науковців із метою підвищення якості та ефективності роботи шкільних бібліотек, розвитку їх як сучасних бібліотечно-інформаційних центрів та культурних осередків навчальних закладів. У ньому викладено основні завдання шкільної бібліотеки, які полягають у тому, щоб: сприяти реалізації державної політики в галузі освіти, розвитку навчально-виховного процесу; виховувати у школярів загальнолюдську та інформаційну культуру, національну свідомість, шанобливе ставлення до книжки як головного джерела знань; формувати вміння користуватися бібліотекою, її послугами, довідково-пошуковим апаратом; забезпечувати зростання професійної компетентності педагогічних кадрів; сприяти сучасними формами та методами бібліотечної роботи самоосвіті учнів і педагогів. Звернено увагу на необхідність створення нової моделі бібліотеки, наповнення її сучасним змістом, визначення пріоритетних напрямів її функціонування. Серед них: підвищення інформаційної, освітньої, культурологічної, виховної, пізнавальної, інтелектуальної функцій шкільної бібліотеки, які включають найповніше інформаційне забезпечення освітнього процесу, надання інформаційно-методичної допомоги учням і педагогам. Видання покликане сприяти впровадженню наукових знань із питань бібліотечно-інформаційної діяльності, передового бібліотечного досвіду в практику роботи шкільних бібліотек.

Методичні рекомендації «Освітня бібліотека в сучасній системі соціокультурних комунікацій» (С. М. Глазунова, Я. М. Ніколаєнко, Я. Є. Сочинська, Київ, 2019) [15] розкривають зміст, функції, напрями і форми соціокультурної діяльності освітянських бібліотек як важливого чинника якісних соціокультурних зрушень в Україні у контексті розвитку світового культурно-освітнього середовища.

Головною метою підготовки бібліографічного покажчика «Бібліотека навчального закладу в контексті інформатизації суспільства» (упорядники А. І. Рубан, І. І. Хемчян, Київ, 2019) [1] є допомога фахівцям бібліотек навчальних закладів в самоосвіті,

інформування про документи, які висвітлюють сучасні тенденції розвитку бібліотек як сучасних інформаційних центрів, розглядають актуальні питання теорії, методики та практики бібліотечної справи, організації роботи бібліотек, упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в їхню діяльність тощо.

Наукову продукцію було упроваджено шляхом розміщення підготовлених видань в електронній бібліотеці НАПН України, на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, а також розповсюджено в мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України для практичного втілення результатів НД у процесі науково-інформаційного забезпечення фахівців у галузі освіти.

Оцінка ефективності роботи бібліотеки є важливим аспектом в плануванні, управлінні та вдосконаленні діяльності як окремої книгозбірні, функціонуванні її підрозділів, визначенні та удосконаленні спектру послуг, котрі надаються, так і бібліотечної мережі загалом. Рівень економічної ефективності визначається як відношення між одержуваними результатами виробництва, продукції, матеріальними та інтелектуальними послугами, з одного боку, та реальними витратами праці і засобів виробництва з іншого. Встановлено, що ефективність бібліотечної діяльності, зокрема науково-методичної, має не лише економічний, а й соціальний аспект, не лише прямі, але й віддалені результати. Соціальна ефективність вимірюється як відношення отриманих сприятливих соціальних результатів до витрат на їх досягнення, проте не завжди піддається простому вимірюванню. Соціальна ефективність досягається, коли задовольняються моральні, духовні потреби читачів, співробітників бібліотеки, вирішуються конкретні соціальні завдання.

Встановлено, що діяльність ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як головного координаційного науково-методичного центру є достатньо ефективною. Вона спрямована на розвиток мережі, створення належних умов для якісного інформаційного забезпечення фахових потреб науковців і практиків галузі, формування і розкриття інформаційних ресурсів бібліотек як складника науково-інформаційної інфраструктури освітянської галузі України. Особливу увагу науковці бібліотеки приділяли належному науково-методичному забезпеченню освітянських бібліотек, підготовці актуальної виробничо-практичної й офіційної продукції, наданню консультаційно-методичної допомоги та підвищенню фахового рівня працівників освітянських бібліотек, формуванню електронного соціально-значущого інформаційного

ресурсу методичного характеру, залученню бібліотекарів до участі у професійних об'єднаннях, сприянню їхньому професійному зростанню. Ефективність науково-методичної діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського підтверджується високою затребуваністю довідкової, науково-методичної продукції, розробленої науковцями установи, актами впровадження. Так, методичні рекомендації «Упровадження Універсальної десятикової класифікації в практику роботи бібліотек закладів загальної середньої та професійно-технічної освіти» з часу їх опублікування завантажено з ЕБ НАПН України і порталу бібліотеки 4430 разів, методичні рекомендації «Патріотичне виховання у шкільних бібліотеках: методи та підходи» завантажено понад 1300 разів. Загалом розміщено в електронній бібліотеці НАПН України та ДНПБ 52 ресурси, здійснено понад 7500 завантажень. Методичні і довідкові матеріали щодо застосування УДК в освітянських бібліотеках, розміщені на сторінці «Упровадження Універсальної десятикової класифікації», завантажено понад 18 900 разів.

Загалом упродовж звітного періоду виконавцями дослідження підготовлено й оприлюднено 214 одиниць продукції (загальним обсягом 182,76 авт. арк.), серед них – 117 статей. Організовано і проведено 26 заходів, серед них – 1 Всеукраїнська конференція, 3 Всеукраїнських семінари, 7 науково-методичних семінари, 5 – науково-практичних семінарів, 3 Всеукраїнських місячники шкільних бібліотек, 4 Всеукраїнських вебінари, 1 бібліотекознавчі читання та інші, в яких взяли участь близько 6770 бібліотечних фахівців.

З огляду на актуальність підготовленої довідкової, науково-практичної, науково-методичної продукції науковцями бібліотеки, статистичний аналіз показників її затребуваності, економічна і соціальна ефективність науково-методичної діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського є достатньо високою відповідно до структурного рівня, задіяного персоналу і матеріальних затрат на її підготовку і впровадження.

Одержані наукові результати склали основу для подальшої роботи з розроблення і поглиблення організаційних, теоретичних, методичних та технологічних засад формування бібліотечно-інформаційних ресурсів для освітянської галузі України та науково-методичного забезпечення мережі освітянських бібліотек. Упровадження в практику роботи освітянських бібліотек результатів науково-дослідної роботи сприятиме модернізації діяльності освітянських бібліотек різних видів, упровадженню інноваційних

технологій у бібліотечно-інформаційну діяльність, підвищенню якості бібліотечних послуг, поглибленню знань бібліотечних працівників щодо сучасних підходів до організації бібліотечної роботи, підвищенню їхньої професійної кваліфікації, матиме вплив на оптимізацію системи науково-методичного супроводу діяльності освітянських бібліотек у контексті реалізації державної інформаційної та освітньої політики.

Опосередковане економічне значення удосконалення системи науково-методичного супроводу мережі освітянських бібліотек України полягає у створенні умов для інтенсифікації науково-дослідної роботи, оновлення управлінської діяльності, підвищення якості освітнього процесу шляхом ефективного пошуку, організації, використання та збереження наукової інформації.

Висновки. Наукове дослідження засвідчило необхідність розширення дослідницької функції методичної діяльності, що забезпечуватиме розвиток найбільш ефективних та затребуваних форм роботи в даному напрямі, необхідність оптимізації системи підвищення кваліфікації фахівців освітянських бібліотек із застосуванням сучасних інноваційних форм і методів, засобів інформаційно-комунікаційних технологій. Актуальними завданнями на перспективу є подальший пошук оптимальних методичних та методологічних рішень, що сприятимуть інноваційному розвитку освітянських бібліотек, широкому впровадженню результатів наукових досліджень, кращих здобутків у практику діяльності освітянських бібліотек.

Практичне значення. Перспективними напрямами діяльності відділів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, які брали участь у дослідженні є: моніторинг розвитку ресурсного та інтелектуального потенціалу освітянських бібліотек; формування пакету професійних знань; безперервна бібліотечна освіта; бібліографування опублікованих результатів наукової діяльності, науковий аналіз статистичних і бібліометричних показників діяльності установи; менеджмент інновацій, проектно-програмна діяльність, що стане підґрунтям для проведення низки наукових досліджень, упровадження нових бібліотечно-інформаційних технологій, розробки науково-методичних рекомендацій і надання професійних консультацій.

Безперечно, важливими є належне матеріальне, фінансове забезпечення діяльності бібліотек, соціальна захищеність їх працівників, упровадження нових інформаційно-комунікаційних технологій, наукова, методична та організаційна підтримка інно-

ваційної діяльності освітянських бібліотек; удосконалення засобів управління мережею освітянських бібліотек, забезпечення її функціонування як складової бібліотечної системи України; надання методичної допомоги фахівцям різних освітянських бібліотек (зокрема експертно-консультативні виїзди на місця); посилення координації та корпоративної співпраці книгозбірень мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України.

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як головний координаційний науково-методичний центр має спрямовувати свою діяльність на подальший пошук, систематизацію та трансформацію передових знань у галузі бібліотечної справи та генерування нових ідей, які сприятимуть удосконаленню діяльності освітянських бібліотек. Успіх подальшого розвитку освітянських бібліотек у контексті суспільних змін залежить від застосування теоретично обґрунтованих концепцій і стратегій змін, конкретних практичних методів і технологій їх реалізації.

Список бібліографічних посилань

1. Бібліотека навчального закладу в контексті інформатизації суспільства : наук.-допом. бібліогр. покажч. для б-к закл. заг. серед., проф.-техн., вищої освіти. Вип. 4 / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: А. І. Рубан, І. І. Хемчян ; наук. консультант Т. В. Добко ; бібліогр. ред. А. І. Рубан]. Київ, 2019. 500 с. (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек» ; вип. 23). URL : http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/Biblioteka-navchalnogo-zakladu_vyp.4.pdf.

2. Гончаренко О. Науково-інформаційна діяльність провідних бібліотек освітянської галузі: тенденції, напрями, перспективи. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2019. Вип. 51. С. 309–317.

3. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського: здобутки та перспективи (2015–2019) : [інформаційний довідник] / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [наук. ред. Л. Д. Березівська ; авт. кол.: Л. Д. Березівська, Л. І. Страйгородська, С. М. Кравченко та ін.]. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2019. 204 с. URL: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/handbook_DNPB_2015-2019.pdf.

4. Добко Т. Впровадження УДК і ББК бібліотеками України: історичні паралелі і реалії сьогодення. *Бібліотечний вісник*. 2018. № 2. С. 10–24.

5. Добко Т. В. Науково-методичні засади розвитку освітянських бібліотек як важливого складника освітнього середовища. Інформаційне забезпечення сфери освіти України : звіт. наук.-практ. конф. ДНПБ України

ім. В. О. Сухомлинського, 26 груд. 2017 р., Київ : тези]. Київ, 2018. С. 50–51. URL: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2018/02/Zbirnyk_2017_12_26.pdf.

6. Добко Т. В. Організаційні і науково-методичні розробки із забезпечення діяльності мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України. *Інформаційне забезпечення сфери освіти України*: звітна науково-практична конференція ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, 27 грудня 2018 р., Київ: тези. Київ, 2018. С. 53–55. URL: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/01/abstracts_collection_2018.pdf

7. Добко Т. В. Основні результати виконання наукової теми «Науково-методичні засади розвитку освітянських бібліотек як важливого складника освітнього середовища». *Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки: до 20-річчя Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського*: звіт. наук.-практ. конф. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, 7 листоп. 2019 р., Київ : тези. Київ, 2019. С. 16–19. URL: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/abstracts_collection_2019.pdf

8. Довідник інструктивних матеріалів для освітянських бібліотек МОН України та НАПН України (2017–2019 рр.) / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: І. І. Хемчян, Л. М. Бондар]. Київ, 2019. 95 с. URL: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/06/Reference_book_of_instructive_2019.pdf.

9. Довідник науково-інформаційної й видавничої діяльності та основних заходів, спрямованих на підвищення професійної майстерності бібліотечних працівників освітянської галузі / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: Біла Л. О., Хемчян І. І. ; наук. ред. Хемчян І. І. ; відп. за вип. Біла Л. О.]. Київ, 2017. 103 с. URL: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2015/12/directory_2017.pdf.

10. Довідник науково-інформаційної й видавничої діяльності та основних заходів, спрямованих на підвищення професійної майстерності бібліотечних працівників освітянської галузі НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: О. Л. Гончаренко, І. І. Хемчян; наук. ред. і відп. за вип. І. І. Хемчян]. Київ, 2018. 119 с. URL: http://dnpb.gov.ua/wpcontent/uploads/2015/12/directory_2018.pdf.

11. Довідник науково-інформаційної й видавничої діяльності та основних заходів, спрямованих на підвищення професійної майстерності бібліотечних працівників освітянської галузі / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: О. Л. Гончаренко, І. І. Хемчян ; наук.ред. і відп. за вип. І. І. Хемчян]. Київ, 2019. 129 с. URL: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2015/12/directory_2019.pdf ;http://lib.iitta.gov.ua/715237/2/directory_2019.pdf.

12. Коваленко С. Г. Кооперативное сотрудничество в сети библиотек системы образования Украины. *INFOLIB*: информ.-б-бл. вестн. Нац. б-ки Узбекистана им. Алишера Навои. Ташкент. 2018. № 2. С. 46–49.

13. Лобановська І. Г. Систематизація документів та організація каталогів і картотек освітянських бібліотек за таблицями Універсальної десятикової класифікації : практич. посіб. / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. Київ, 2019. 104 с. (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек» ; вип. 20). URL: <http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/10/Systematyzacia-UDC.pdf>.

14. Лобановська І. Г. Упровадження Універсальної десятикової класифікації в практику роботи бібліотек закладів загальної середньої та професійно-технічної освіти : метод. рек. / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. Київ, 2018. 63 с. (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек» ; вип. 17) (*Шкільна бібліотека плюс* ; № 15/16 (363/364), серпень). URL: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/Uprov_metod_rec.pdf.

15. Освітянська бібліотека в сучасній системі соціокультурних комунікацій : метод. рек. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [авт.-упоряд.: Глазунова С. М., Ніколаєнко Я. М., Сошинська Я. Є. ; наук. ред.: Добко Т. В., Пономаренко Л. О.]. Київ, 2019. 74 с. (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек» ; вип. 22) URL : http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/Educational_Library_in_the_Socio-Cultural_Communications_2019.pdf.

16. Патріотичне виховання у шкільних бібліотеках: методи та підходи : метод. рек. / [авт.: І. І. Хемчян, Л. М. Бондар, Т. В. Добко, А. І. Рубан ; наук. ред.: Л. Д. Березівська, Т. В. Добко] ; НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. Київ, 2017. 103 с. (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек» ; вип. 16). URL: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2017/09/patriotic_education_method_recommend_2017.pdf.

17. Провідні освітянські бібліотеки в просторі і часі: моніторинг діяльності : довідник статистичний / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: В.П. Здановська, І. І. Хемчян ; наук. ред. Т. В. Добко]. Київ, 2017. 102 с. URL: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2015/12/Stat_zbirnyk_2017.pdf.

18. Провідні освітянські бібліотеки в просторі і часі: моніторинг діяльності : довідник статистичний / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: О. Л. Гончаренко, І. І. Хемчян ; наук. ред. Т. В. Добко]. Київ, 2019. 141 с. URL: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/06/Stat_zbirnyk_2019.pdf.

19. Рекомендації щодо проведення в 2018 році Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек: дод. до листа ІМЗОВід07.09.2015№2.1/10-38/М-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Ін-т модернізації змісту освіти», Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: І. І. Хемчян, А. І. Рубан]. *Шкільна бібліотека плюс*. 2018. Верес. (№ 17/18). С. 4-10.

20. Рекомендації щодо проведення в 2019 році Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек: дод. до листа ІМЗО від 20.08.2019 № 22. 1/10-2855/М-воосвітиінаукиУкраїни, Держ. наук. установа «Ін-т модернізації змісту освіти», Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: Хемчян І. І., Рубан А. І.] // Всеукраїнський місячник шкільних бібліотек / Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. Київ, 2019. 20 с. URL: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/Monthly_School_Libraries-2019.pdf.

21. Рубан А. І. Видавнича діяльність університетських книгозбірень мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України. *Вісник Одеського національного університету*. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. 2019. Т. 24, вип. 1. С. 172–186.

22. Рубан А. Науково-методична робота книгозбірень мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України в дзеркалі видавничої діяльності. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2019. Вип. 51. С. 318–335.

23. Сучасна шкільна бібліотека: організація роботи : практич. посіб. / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [авт. кол.: Л. М. Бондар, Н. В. Варахсіна, С. М. Глазунова, Н. Д. Грудініна, Т. В. Добко та ін. ; наук. ред.: Т. В. Добко, О. Є. Матвійчук, І. Г. Лобановська, І. І. Хемчян] / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. Київ, 2019. 359 с. (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек»; вип. 21). URL: http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/06/Modern_school_library_2019.pdf.

24. Хемчян І. І. Всеукраїнська науково-практична конференція «Тенденції розвитку освітянських бібліотек в інформаційному суспільстві». *Бібліотечний вісник*. 2018. № 4. С. 51–52.

25. Хемчян І. І. Из опыта работы Государственной научно-педагогической библиотеки Украины имени В. А. Сухомлинского по научно-методическому обеспечению деятельности библиотек системы образования. *Бібліятэчны веснік* : [зборнік артыкулаў] / Нацыянальная бібліятэка Беларусі. Мінск, 2019. Вып. 11. С. 144–149.

26. Хемчян І. І. Роль научно-методического обеспечения в совершенствовании деятельности сети библиотек системы образования. *INFOLIB*: Информ.-библиотеч. вестн. Нац. б-ки Узбекистана им. Алишера Навои. 2019. № 3. С. 29–33. URL: https://uznel.natlib.uz:444/FN/dl_image/upload/userfiles/files/%D0%96%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%98%D0%BD%D1%84%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%B1%20%E2%84%96%203%20-%202019.pdf.

References

1. Ruban, A. I. & Khemchian, I. I. (Comps.). (2019). Biblioteka navchalnoho zakladu v konteksti informatyzatsii suspilstva : nauk.-dopom. bibliohr. pokazhch.

dliia b-k zakl. zah. sered., prof.-tekh., vyshchovy osvity. Vyp. 4 [Library of the educational institution in the context of informatization of society. Iss. 4]. Kyiv, Ukraine. Retrieved from http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/Biblioteka-navchalnogo-zakladu_vyp.4.pdf. [In Ukrainian].

2. Honcharenko, O. (2019). Naukovo-informatsiina diialnist providnykh bibliotek osvitianskoi haluzi: tendentsii, napriamy, perspektyvy [Scientific and Information Activities of Leading Libraries Educational Industry: Trends, Directions and Perspectives]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskogo – Scientific works of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine*, 51, 309-317. Kyiv, Ukraine. Retrieved from <https://doi.org/10.15407/np.51.309>. [In Ukrainian].

3. Berezivska, L. D., Straihorodska, L. I., & Kravchenko, S. M. [et al] (Comps.). (2019). Derzhavna naukovo-pedahohichna biblioteka Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho: zdobutky ta perspektyvy (2015–2019) : [informatsiinyi dovidnyk]. [V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine: achievements and prospects (2015–2019)]. Vinnytsia, Ukraine. [In Ukrainian]

4. Dobko, T. (2018). Vprovadzhennia UDK i BBK bibliotekamy Ukrainy: istorychni paraleli i realii sohodennia [The introduction of UDC and LBC by libraries of Ukraine: historical parallels and modern realities]. *Bibliotechnyi Visnyk – Library Bulletin*, 2, 10-24. [In Ukrainian].

5. Dobko, T. V. (2017, December). Naukovo-metodychni zasady rozvytku osvitianskykh bibliotek yak vazhlyvoho skladnyka osvitnoho seredovyshcha [Methodological principles of development of education libraries as an important component of educational environment]. In *Informatsiine zabezpechennia sfery osvity Ukrainy: zvit. nauk.-prakt. konf. DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. Proceedings of the Scientific Conference* (pp. 50-51), DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. Kyiv, Ukraine. Retrieved from http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2018/02/Zbirnyk_2017_12_26.pdf. [In Ukrainian].

6. Dobko, T. V. (2018, December). Orhanizatsiini i naukovo-metodychni rozrobky iz zabezpechennia diialnosti merezhi osvityanskykh bibliotek MON Ukrainy ta NAPN Ukrainy [Organisational, scientific and methodological aids for the system of education libraries under the MES of Ukraine and the NAES of Ukraine]. In *Informatsiine zabezpechennia sfery osvity Ukrainy: zvit. nauk.-prakt. konf. DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. Proceedings of the Scientific Conference* (pp. 53-55), DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. Kyiv, Ukraine. Retrieved from http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/01/abstracts_collection_2018.pdf. [In Ukrainian].

7. Dobko, T. V. (2019, November). Osnovni rezultaty vykonannia naukovoï temy "Naukovo-metodychni zasady rozvytku osvitianskykh bibliotek yak vazhlyvoho skladnyka osvitnoho seredovyshcha" [Key research findings of Methodological principles of development of education libraries as an important component of educational environment]. In *Informatsiine zabezpechennia sfery osvity ta nauky: do 20-richchia Derzhavnoi naukovo-pedahohichnoi biblioteky Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho. Proceedings of the Scientific Conference*

(pp. 16-19), DNPB Ukrainy im. V O. Sukhomlynsko. Kyiv, Ukraine. Retrieved from http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/abstracts_collection_2019.pdf. [In Ukrainian].

8. Khemchian, I. I. & Bondar, L. M. (Comps.). (2019). Dovidnyk instruktivnykh materialiv dlia osvitianskykh bibliotek MON Ukrainy ta NAPN Ukrainy (2017–2019 rr.) [Reference book of instructive materials for education libraries of the MOS of Ukraine and the NAES of Ukraine (2017–2019)]. Kyiv, Ukraine. Retrieved from http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/06/Reference_book_of_instructive_2019.pdf. [In Ukrainian].

9. Bila, L. O. & Khemchian, I. I. (Comps.). (2017). Dovidnyk naukovoinformatsiinoi i vydavnychoi diialnosti ta osnovnykh zakhodiv, spriamovanykh na pidvyshchennia profesiinoi maisternosti bibliotechnykh pratsivnykiv osvitianskoï haluzi [Handbook for scientific information and publishing activities and main events aimed at improving professional skills of librarians in the sphere of education]. Kyiv, Ukraine. Retrieved from http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2015/12/directory_2017.pdf. [In Ukrainian].

10. Honcharenko, O. L. & Khemchian, I. I. (Comps.). (2018). Dovidnyk naukovoinformatsiinoi i vydavnychoi diialnosti ta osnovnykh zakhodiv, spriamovanykh na pidvyshchennia profesiinoi maisternosti bibliotechnykh pratsivnykiv osvitianskoï haluzi [Handbook for scientific information and publishing activities and main events aimed at improving professional skills of librarians in the sphere of education]. Kyiv, Ukraine. Retrieved from http://dnpb.gov.ua/wpcontent/uploads/2015/12/directory_2018.pdf. [In Ukrainian].

11. Honcharenko, O. L. & Khemchian, I. I. (Comps.). (2019). Dovidnyk naukovoinformatsiinoi i vydavnychoi diialnosti ta osnovnykh zakhodiv, spriamovanykh na pidvyshchennia profesiinoi maisternosti bibliotechnykh pratsivnykiv osvitianskoï haluzi [Handbook for scientific information and publishing activities and main events aimed at improving professional skills of librarians in the sphere of education]. Kyiv, Ukraine. Retrieved from http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2015/12/directory_2019.pdf; http://lib.iitta.gov.ua/715237/2/directory_2019.pdf. [In Ukrainian].

12. Kovalenko, S. G. (2018). Kooperativnoie sotrudnichestvo v seti bibliotek systemy obrazovaniia Ukrainy [Cooperative cooperation in the network of libraries of the educational system of Ukraine]. *INFOLIB: Informatcionno-bibliotechnyi vestnik Nats. b-ki Uzbekistana im. Alishera Navoi?* 2, 46-49. Tashkent, Uzbekistan. [In Russian].

13. Lobanovska, I. H. (2019). Systematyzatsiia dokumentiv ta orhanizatsiia katalohiv i kartotek osvitianskykh bibliotek za tablytsiamy Universalnoi desiatkovoi klasyfikatsii: prakt. posib. [Systematisation of documents and organisation of catalogues and card files in education libraries according to the UDC tables]. Kyiv, Ukraine. Retrieved from <http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/10/Systematyzacia-UDC.pdf>. [In Ukrainian].

14. Lobanovska, I. H. (2018). Uprovadzhennia Universalnoi desiatkovoi klasyfikatsii v praktyku roboty bibliotek zakladiv zahalnoi serednoi ta profesiinotekhnichnoi osvity : metod. rek. [Implementation of the Universal Decimal

Classification in the practice of libraries of institutions of general secondary and vocational education]. Kyiv, Ukraine. Retrieved from http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/Uprov_metod_rec.pdf. [In Ukrainian].

15. Hlazunova, S. M., Nikolaienko, Ya. M. & Soshynska Ya. Ye. (2019). Osvitianska biblioteka v suchasni systemi sotsiokulturnykh komunikatsii: metod. rek. [Educational library in the modern system of socio-cultural communications]. (Dobko T. V., & Ponomarenko L. O. (Eds.)). Kyiv, Ukraine. Retrieved from http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/Educational_Library_in_the_Socio-Cultural_Communications_2019.pdf. [In Ukrainian].

16. Khemchian, I. I., Bondar, L. M., Dobko, T. V. & Ruban, A. I. (2017). Patriotychne vykhovannia u shkilnykh bibliotekakh: metody ta pidkhody: metod. rek. [Patriotic education at school libraries: methods and approaches: Guidelines]. Kyiv, Ukraine. Retrieved from http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2017/09/patriotic_education_method_recommend_2017.pdf. [In Ukrainian].

17. Zdanovska, V. P. & Khemchian, I. I. (Comps.). (2017). Providni osvitianski biblioteky v prostori i chasi: monitorynh diialnosti: dovidnyk statystychnyi [Leading education libraries in space and time: monitoring of their activity : statistical reference book]. (Dobko T. V. (Ed.)). Kyiv, Ukraine. Retrieved from http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2015/12/Stat_zbirnyk_2017.pdf. [In Ukrainian].

18. Honcharenko, O. L. & Khemchian, I. I. (Comps.). (2019). Providni osvitianski biblioteky v prostori i chasi: monitorynh diialnosti: dovidnyk statystychnyi [Leading education libraries in space and time: monitoring of their activity : statistical reference book]. (Dobko T. V. (Ed.)). Kyiv, Ukraine. Retrieved from http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/06/Stat_zbirnyk_2019.pdf. [In Ukrainian].

19. Khemchian, I. I., & Ruban, A. I. (Comps.). (2018). Rekomendatsii shchodo provedennia v 2018 rotsi Vseukrainskoho misiachnyka shkilnykh bibliotek: dod. do lysta IMZO vid 07.09.2018 № 2.1/10-38 [Recommendations for holding 2018 All-Ukrainian month of school libraries]. *Shkilna biblioteka plyus, Veres., 17/18*, 4-10. [In Ukrainian].

20. Khemchian, I. I. & Ruban, A. I. (Comps.) (2019) Rekomendatsii shchodo provedennia v 2019 rotsi Vseukrainskoho misiachnyka shkilnykh bibliotek: dod. do lysta IMZO vid 20.08.2019 № 22.1/10-2855 [Recommendations for holding 2019 All-Ukrainian month of school libraries]. Kyiv, Ukraine. Retrieved from http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/Monthly_School_Libraries-2019.pdf. [In Ukrainian].

21. Ruban, A. I. (2019). Vydavnycha diialnist universytetskykh knyhozbiren merezhi osvitianskykh bibliotek MON Ukrainy ta NAPN Ukrainy [Publishing activity of University libraries of the system of education libraries under the MES of Ukraine and the NAES of Ukraine]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Bibliotekoznavstvo, bibliohrafoznnavstvo, knyhoznnavstvo*, 24, 1, 172-186. [In Ukrainian].

22. Ruban, A. (2019). Naukovo-metodychna robota knyhozbiren merezhi osvitiatskykh bibliotek MON Ukrainy ta NAPN Ukrainy v dzerkali vydavnychoi diialnosti [Methodological work performed by education libraries under the MES of Ukraine and the NAES of Ukraine: publishing reflection]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskogo – Scientific works of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine*, 51. 318-335. Kyiv, Ukraine. Retrieved from <https://doi.org/10.15407/np.51.318>. [In Ukrainian].

23. Bondar, L. M., Varaksina, N. V., Hlazunova, S. M., Hrudinina, N. D., & Dobko, T. V. (2019). Suchasna shkilna biblioteka: orhanizatsiia roboty: prakt. posib. (Seriia "Na dopomohu profesiinii samoosviti pratsivnykiv osvitiatskykh bibliotek"; vyp. 21) [Modern school library: organization of work: practice. tool]. (Dobko, T. V., Matviichuk, O. Ye., Lobanovska, I. H., & Khemchian, I. I. (Eds.)). Kyiv, Ukraine. Retrieved from http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2019/06/Modern_school_library_2019.pdf. [in Ukrainian].

24. Khemchian, I. I. (2018). Vseukrainska naukovo-praktychna konferentsiia "Tendentsii rozvytku osvitiatskykh bibliotek v informatsiinomu suspilstvi" [All-Ukrainian scientific and practical conference Trends in the development of education libraries in information society]. *Bibliotechnyi Visnyk – Library Bulletin*, 4, 51-52. [In Ukrainian].

25. Khemchian, I. I. (2019). Iz opyta raboty Gosudarstvennoi nauchno-pedagogicheskoi biblioteki Ukrainy imeni V. A. Sukhomlinskogo po nauchno-metodicheskomu obespecheniiu deiatelnosti bibliotek systemy obrazovaniia [The experience of V.O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine in providing scientific and methodological support to education libraries]. *Bibliiatechny vesnik* : [zbornik artykulau], 11, 144-149. Minsk, Belarus. [In Russian].

26. Khemchian, I. I. (2019). Rol nauchno-metodicheskogo obespecheniia v sovershenstvovanii deiatelnosti seti bibliotek systemy obrazovaniia [The role of scientific and methodological support in improving the activity of the system of education libraries]. *INFOLIB: Informatsionno-bibliotechnyi vestnik* 3, 29-33. Tashkent, Uzbekistan. Retrieved from https://uznel.natlib.uz:444/FN/dl_image/uload/userfiles/files/%D0%96%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%20%D0%98%D0%BD%D1%84%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%B1%20%E2%84%96%203%20-%202019.pdf. [In Russian].

Tetiana Dobko,

Dr. of Sci. (Social Communications), Senior Research Associate,
Head of the Department,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine

3, Holosiivskyi ave., Kyiv, 03039, Ukraine

e-mail: dobko@bigmir.net

tel.: +38(044)524-27-63

ORCID-0000-0002-5993-7856

Irina Khemchian,

Head of the Department for Providing Scientific and Methodical Support to Education Libraries. V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine

7, st. M. Berlinsky, Kyiv, 04060, Ukraine

e-mail: metodist08@i.ua

tel.: +38(044)239-11-09

ORCID-0000-0003-0885-8899

Methodological principles of development of education libraries as an important component of educational environment: results of scientific research

The paper covers the key findings of the applied research titled «Methodological principles of development of education libraries as an important component of educational environment» conducted by the team of researchers at V.O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine during 2017–2019. The scientific originality of the research findings consists in the following: studying the methodological principles of providing support to the system of education libraries under the Ministry of Education of Ukraine and the National Academy of Educational Sciences of Ukraine; finding out the effectiveness of scientific and methodological activity performed at V.O. Sukhomlynskyi SSPL of Ukraine. It was the first time the library researchers performed the following: they carried out a comprehensive study of the forms, methods and methodological principles of the development of education libraries as an important component of educational environment; they studied the tendencies of the development of leading education libraries to speed up the process of transforming them into modern subject library and information systems and ensure the integration of their resources in the global information space; they generalised and disseminated the best practices regarding the information activity of education libraries. The study showed the need for the prepared reference, scientific-practical and methodological publications for the system of education libraries, the need for enlarging the research function of methodological activity that will ensure the development of the most effective and popular forms of work in this direction, and the need for optimising the system of specialists' professional development at education libraries using modern innovative forms, methods, and means of information and communications technology. The introduction of the research findings into the practice of education libraries will further the modernisation of education libraries of different types, the improvement of the quality of library and information service, the extension of library workers' knowledge of modern approaches to the organisation of library work, and the development of their professional skills. It will also positively influence the intensification of research activity and educational process in the educational sphere of Ukraine.

Keywords: V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine, scientific and methodological support, educational sphere, the system of education libraries, education libraries, pedagogical libraries, school libraries.